

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av kärnenergilagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås det ändringar i kärnenergilagen. Till lagen fogas det bestämmelser om godkännande av besiktningsorgan och provningsorgan som utför kontroller och provningar vid kärnanläggningar samt om godkännande av certifieringsorgan för icke-förstörande provningar. Syftet med ändringarna är att göra det möjligt att anlita privata besiktningsorganisationer också vid kontroller av mekaniska anordningar och stål- och betongkonstruktioner i kärnanläggningar samt att ge officiell status åt organ som utför icke-förstörande provningar.

I den föreslagna lagen om ändring av kärnenergilagen finns det dessutom bestämmelser om Strålsäkerhetscentralens möjlighet att på begäran av den som fått ett positivt principbeslut granska planerna för en kärnanläggning samt system, anordningar och konstruk-

tioner i en kärnanläggning och att kontrollera och övervaka tillverkningen av konstruktioner och anordningar innan beslut om tillstånd att uppföra anläggningen fattas. I den föreslagna lagen finns också bestämmelser om Strålsäkerhetscentralens rätt att undersöka händelser eller förfaranden som avviker från det normala och som kan ha betydelse för säkerheten vid användning av kärnenergi.

I propositionen föreslås det vidare att den avgift för finansiering av kärnsäkerhetsforskningen som tas ut av innehavaren av en kärnanläggning ska höjas för att kompensera höjningen av den allmänna kostnadsnivån.

I övrigt gäller de föreslagna ändringarna enskilda detaljer och är av teknisk natur.

Lagen avses träda i kraft den 1 juni 2012.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
ALLMÄN MOTIVERING	3
1 NULÄGE	3
1.1 Lagstiftning och praxis.....	3
1.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och EU:s lagstiftning	4
1.3 Bedömning av nuläget	4
2 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	5
2.1 Målsättning.....	5
2.2 De viktigaste förslagen.....	5
3 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	7
4 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	8
4.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	8
4.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	8
DETALJMOTIVERING	10
1 LAGFÖRSLAG	10
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	17
3 IKRAFTTRÄDANDE	17
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN OCH LAGSTIFTNINGSORDNING	17
LAGFÖRSLAG	19
om ändring av kärnenergilagen	19
BILAGA	23
PARALLELLTEXT	23
om ändring av kärnenergilagen	23

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning och praxis

Kärnenergilagen (990/1987) innehåller de allmänna principerna för användningen av kärnenergi samt bestämmelserna om säkerheten vid användning av kärnenergi, kärnavfallshanteringen, tillstånden för användning av kärnenergi och övervakningen av den samt om behöriga myndigheter.

Med användning av kärnenergi avses sådan verksamhet som omfattas av tillämpningsområdet för kärnenergilagen och som täcker samtliga verksamheter i anslutning till kärnenergi och produktionen av kärnenergi från gruvdrift och anrikningsverksamhet som syftar till produktion av uran och torium ända till placeringen av kärnavfall i slutförvar. Bestämmelser som preciserar lagen har utfärdats genom kärnenergiförordningen (161/1988) samt genom statsrådets förordningar om säkerheten vid kärnkraftverk (733/2008), skyddsarrangemang vid användning av kärnenergi (734/2008), beredskapsarrangemang vid kärnkraftverk (735/2008) samt om säkerheten vid slutförvaring av kärnavfall (736/2008).

Innan kärnenergilagen trädde i kraft innehöll atomenergilagen (356/1957) och atomenergiförordningen (75/1958) bestämmelser om användning av kärnenergi. Atomenergilagen hade karaktären av en ramlag som inte innehöll just några materiellrättsliga bestämmelser om användning av kärnenergi.

Efter kärnenergilagens ikraftträdande har byggandet av ytterligare en kärnkraftsverksenhet (Olkiluoto 3) påbörjats utöver de fyra kärnkraftverksenheter som redan är i drift. År 2010 fattades positiva principbeslut om två nya enheter (Olkiluoto 4 och Fennovoima Ab). Ett principbeslut om Posiva Oy:s slutförvar för använt kärnbränsle fattades år 2000. Principbesluten om hanteringen av använt kärnbränsle från Olkiluoto 3 och Olkiluoto 4 fattades år 2002 respektive 2010.

Kärnenergiförordningen har karaktären av en procedurbestämmelse som innehåller bestämmelser som preciserar lagen när det gäller bl.a. ansökningar om tillstånd som berätti-

gar till användning av kärnenergi och behandlingen av nämnda ansökningar, förfarandet vid planeringen av kärnavfallshanteringen och reserveringen av medel för kostnader för kärnavfallshanteringen samt om de uppgifter som ska lämnas till de myndigheter som övervakar användningen av kärnenergi. Kärnenergiförordningen innehåller också definitioner på kärnenergilagens tillämpningsområde och teknisk-fysikaliska definitioner som krävs för verifiering av att lagen tillämpas, gränsvärden och andra bestämmelser som preciserar detaljerna i kärnenergilagens utkanter.

De bestämmelser om kärnsäkerheten som ingår i kärnenergilagen och i statsrådets förordningar har preciserats ytterligare genom de detaljerade säkerhetskrav som uppställts och publicerats av Strålsäkerhetscentralen. Dessa tekniska regelverk som är kända som kärnkraftverksdirektiv (nedan KKV-direktiv; på finska YVL) utgör en fundamental del av ett effektivt genomförande av kärnsäkerheten, eftersom de ställer detaljerade krav beträffande samtliga delområden som är viktiga med tanke på säkerheten vid användning av kärnenergi. Strålsäkerhetscentralen utfärdar KKV-direktiv med stöd av 7 r § i kärnenergilagen. Vid Strålsäkerhetscentralen pågår det ett arbete för revidering av direktiven vilket syftar till modernisering av deras struktur och omstrukturering av dem så att antalet direktiv kommer ungefär att halveras.

Enligt kärnenergilagen ankommer den högsta ledningen och tillsynen på kärnenergiområdet på arbets- och näringsministeriet. Övervakningen av säkerheten vid användning av kärnenergi ankommer å sin sida på Strålsäkerhetscentralen. I kärnenergilagen finns bestämmelser om de uppgifter som hör till Strålsäkerhetscentralens tillsyn samt de tillsynsrättigheter som uppgifterna förutsätter. Strålsäkerhetscentralen har befogenheter att ålägga tillståndshavaren eller annan verksamhetsidkare att lämna de uppgifter och utredningar som behövs för övervakning av säkerheten, granska deras verksamhet samt ställa krav och utfärda föreskrifter som är nödvändiga för säkerställande av att användningen av kärnenergi är säker. Strålsäker-

hetscentralen är också tillsynsmyndighet i fråga om de tryckbärande anordningarna i kärnanläggningar. I kärnenergilagen föreskrivs om myndigheternas befogenheter för den händelse att någon försummar att iakttä bestämmeelserna i lagen eller de föreskrifter och bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

Kärnenergilagen har ändrats flera gånger efter att den stiftades. Exempelvis år 2008 in- togs i lagen ett nytt 2 a kapitel om krav i frå- ga om säkerhet vid användningen av kärn- energi. De senaste ändringarna i kärnenergi- lagen är gjorda 2011. Genom den lagändring som trädde i kraft i början av juni 2011 (269/2011) genomfördes för Finlands del rådets direktiv 2009/71/Euratom om upprättan- de av ett gemenskapsramverk för kärnsäker- het vid kärntekniska anläggningar, som anta- gits för EU:s del i juni. Lagen om ändring av kärnenergilagen (622/2011), som stiftades i samband med ändringen av gruvlagen, trädde i kraft vid ingången av juli 2011. Vilka kon- sekvenser som direktiv 2011/70/Euratom om inrättande av ett gemenskapsramverk för an- svarsfull och säker hantering av använt kärn- bränsle och radioaktivt avfall, som antogs i augusti 2011, har för lagstiftningen i Finland bedöms senare separat.

I praktiken har kärnenergilagstiftningen vi- sat sig vara en fungerande helhet och den har inte några betydande innehållsmässiga brister med tanke på användningen av kärnenergi och den effektiva övervakningen av säkerhe- ten vid användning av kärnenergi. Den ut- veckling som skett inom övervakningen av kärnsäkerheten har dock medfört behov att komplettera eller ändra enskilda bestämmel- ser i kärnenergilagen.

1.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och EU:s lagstiftning

Användningen av kärnenergi har många drag som behöver uppmärksammas interna- tionellt t.ex. säkerheten vid kärnkraftverk och vid hanteringen av kärnavfall, hanteringen av kärnbränsle samt kärnämneskontroll för att hindra spridning av kärnvapen. Organisa- tioner som är av central betydelse med tanke på samarbetet på kärnenergiområdet är Interna-

tionella atomenergiorganet IAEA (Interna- tional Atomic Energy Agency), som lyder under Förenta Nationerna, och kärnenergiorga- net NEA (Nuclear Energy Agency), som lyder under Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling OECD (Organisa- tion for Economic Cooperation and Deve- lopment). Ett ur Europeiska unionens syn- vinkel viktigt organ är Europeiska atomener- gigemenskapen, Euratom (European Atomic Energy Community), som grundades 1957 för att främja användningen av kärnenergi för fredliga ändamål.

Användningen och övervakningen av an- vändningen av kärnenergi regleras genom flera internationella avtal som har ingåtts sär- skilt inom IAEA. Sådana är bl.a. konventio- nen om kärnsäkerhet (Convention on Nuclear Safety), som trädde i kraft 1996, och den gemensamma konventionen om säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle och om säkerheten vid hantering av radioaktivt avfall (Joint Convention on the Safety of Spent Fuel Management and on the Safety of Radi- oactive Waste Management; kärnavfallskon- ventionen), som trädde i kraft 2001.

De ändringar i och tillägg till kärnenergi- lagen som föreslås i denna proposition har inte något samband med utvecklingen av de in- ternationella konventionerna om använd- ningen av kärnenergi. Samtliga internationel- la konventioner och avtal som är viktiga ur propositionens synvinkel kvarstår oförändra- de. Propositionen har inte heller samband med utvecklingen av lagstiftningen i tredje länder eller Europeiska unionens lagstiftning.

Bakgrunden till denna proposition utgörs av de behov att komplettera eller ändra kärn- energilagen som kommit fram i samband med den nationella tillsynen över efterlevnan- den av kärnenergilagen.

1.3 Bedömning av nuläget

Under den tid kärnenergilagen har varit i kraft har den ändrats allt som allt 20 gånger. Ändringarna har handlat om uppdatering el- ler komplettering av lagen eller haft samband med utvecklingen av den nationella eller in- ternationella författningsmiljön. Största delen av ändringarna har varit av teknisk natur och har handlat om t.ex. genomförandet av EU:s

procedurregler. Den ur samhällssynpunkt kanske mest betydelsefulla ändringen var de riktlinjer för kärnavfallshanteringen som fastställdes år 1994: Kärnavfall, som uppkommit i Finland, ska, med vissa lagstadgade undantag, hanteras, lagras och slutförvaras på ett sätt som är avsett att bli bestående i Finland, och kärnavfall, som uppkommit utanför Finland, får inte hanteras, lagras eller slutförvaras på ett sätt som är avsett att bli bestående i Finland (6 a och 6 b § i kärnenergilagen). Riktlinjerna innebar att transporterna av kärnavfall från kärnkraftverket i Lovisa till Ryssland upphörde 1996.

Någon totalrevidering av lagen har inte gjorts under de 20 år som lagen varit i kraft eftersom de grundläggande principerna i kärnenergilagen och de förfaranden som anknyter till kärnanläggningar med stor allmän betydelse betraktas fortfarande långt som acceptabla och de anses också uppfylla de internationella krav som riktas mot dem (t.ex. kraven beträffande medborgarnas möjligheter att påverka beslutsfattandet i miljöfrågor). Därför har inte någon formell totalrevision av kärnenergilagen ansetts vara ändamålsenlig i samband med den aktuella propositionen, som närmast handlar om lagstiftningstekniska ändringar. En totalrevidering av lagstiftningen kan dock bli aktuell inom de närmaste åren när behoven att komplettera lagen på vissa principiellt viktiga delområden får en mer precis form. Dyliga behov kan dyka upp särskilt när det blir aktuellt med avveckling av anläggningar, vilket inträffar när en anläggning har nått slutpunkten av sin tekniska livslängd.

Det finns dock behov av att redan i detta skede revidera några enskilda bestämmelser i kärnenergilagen. De viktigaste ändringsbehoven har samband med utvecklingen av kärnsäkerhetstillsynen. I övrigt gäller de ändringar som nu föreslås i kärnenergilagen tekniska detaljer.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

2.1 Målsättning

Propositionens syfte är att komplettera vissa bestämmelser i kärnenergilagen så att de

motsvarar den utveckling som skett i kärnsäkerhetstillsynen och kända utvecklingsbehov. I kärnenergilagen föreslås dessutom ändringar som preciserar innehållet i vissa enskilda bestämmelser.

2.2 De viktigaste förslagen

Kärnenergilagen trädde i kraft den 1 mars 1988. Det första projekt för uppförande av ett kärnkraftverk som godkänts under kärnenergilagens giltighetstid var byggandet av kärnkraftverksenheten Olkiluoto 3. Statsrådet fattade den 17 januari 2002 ett positivt principbeslut om detta projekt och om Posiva Oy:s projekt för hantering av använt kärnbränsle som hade samband med det. Riksdagen beslutade i maj samma år att principbeslutet ska förbli i kraft oförändrat. Statsrådet beviljade ett tillstånd enligt 18 § i kärnenergilagen för att uppföra Olkiluoto 3 den 17 februari 2005.

Det gick alltså nästan tre år mellan riksdagens beslut om att principbeslutet ska förbli i kraft och statsrådets beslut om byggnadstillstånd. Detta berodde på att ett omfattande planeringsarbete krävdes för ett så stort projekt och att myndigheterna behandlade planerna mycket grundligt. Under denna tid fick tillsynsmyndigheten, Strålsäkerhetsverket, ta emot och bedöma planer som var under arbete. Strålsäkerhetscentralen fick ta preliminär ställning till de tidiga skedena i tillverkningen av anläggningens viktigaste konstruktioner och anordningar, såsom reaktortrycktan-ken, och i detta syfte vidta kontrollåtgärder också på ort och ställe i Japan.

Bestämmelser om Strålsäkerhetscentralens uppgifter som den myndighet som utövar tillsyn över säkerheten vid användning av kärnenergi finns i 55 § i kärnenergilagen, som i sin nuvarande form också täcker sådana föregripande åtgärder på det allmänna planet som ska vidtas innan byggnadstillstånd beviljas (55 § 4 mom.). På basis av de erfarenheter som gjorts av byggandet av Olkiluoto 3 och det slutförvar för använt kärnbränsle som enligt planerna ska byggas på Olkiluoto finns det skäl att skapa klarhet i förutsättningarna för Strålsäkerhetscentralens föregripande tillsynsåtgärder i fråga om sådana kärnanläggningar med stor allmän betydelse som avses i 11 § i kärnenergilagen. I enlighet med detta

föreslås att det till 55 § i kärnenergilagen ska fogas ett nytt 5 mom. som innehåller bestämmelser om grunderna för de tillsynsåtgärder som planeringen av och förberedelserna för dessa kärnanläggningsprojekt förutsätter innan något tillstånd till uppförande beviljas.

Ett annat viktigt förslag gäller en delvis omorganisation av förfarandet för kontroll av konstruktionerna och de mekaniska anordningarna i kärnanläggningar. Enligt förslaget ska Strålsäkerhetscentralen kunna godkänna ett besiktningsorgan och ett provningsorgan som den konstaterat vara oberoende och kompetent för att utföra kontroll- och provningsuppgifter vid nämnda objekt. I fråga om de tryckbärande anordningarna i kärnanläggningar infördes ett sådant arrangemang redan i slutet av 1990-talet i samband med att den nya lagen om tryckbärande anordningar trädde i kraft. En viktig grund var å ena sidan utvecklingen av kontrollinstitutionerna inom sektorn för tryckbärande anordningar samt å andra sidan behovet att frigöra Strålsäkerhetscentralens kontrollresurser till kontroller av sådana tryckbärande anordningar som har en hög säkerhetsklass och till bedömning av större helheter.

En motsvarande utveckling har skett i förfarandet för kontroller av konstruktionerna och de mekaniska anordningarna i kärnanläggningar. Således föreslås det att förfarandet för godkännande av besiktningsorgan och provningsorgan ska utsträckas till att omfatta också sådana kontroller och provningar som görs för att konstatera att dessa objekt stämmer överens med de tekniska krav som ställs på dem. Det föreslås dessutom att systemet för kontroll av de tryckbärande anordningarna, konstruktionerna och de mekaniska anordningarna i kärnanläggningar ska kompletteras med ett särskilt organ för certifiering av icke-förstörande provningar, som är ett specialorgan för certifiering av provningsmetoder och provningssystem. Organet består av sakkunniga som specialiserat sig på provningar av här avsett slag.

Bestämmelser om förutsättningarna för godkännande av besiktningsorgan, provningsorgan och certifieringsorgan föreslås bli intagna i kärnenergilagen och kärnenergiförordningen. Liksom i fråga om tryckbärande

anordningar föreslås Strålsäkerhetscentralen också i detta fall var den som fattar beslut om godkännande. I sitt beslut ska Strålsäkerhetscentralen också fastställa det godkända organets kompetensområde.

Det tredje viktiga förslaget gäller en precisering av Strålsäkerhetscentralens tillsynsbefogenheter. Till 63 § i kärnenergilagen föreslås ett tillägg enligt vilket Strålsäkerhetscentralen ska själv kunna undersöka en händelse eller ett förfarande vid användningen av kärnenergi som avviker från det normala och som har eller kan ha väsentlig betydelse för säkerheten vid användning av kärnenergi. Trots att Strålsäkerhetscentralens nuvarande tillsynsbefogenheter redan nu ger rätt till att få alla uppgifter som inverkar på saken och att vidta alla åtgärder som behövs för att undersöka avvikelserna, är det av tydlighetsskäl motiverat att i lagen intas bestämmelser om undersökning av en händelse som avviker från det normala.

I den praktiska tillsynsverksamheten har Strålsäkerhetscentralen redan gjort undersökningar och gett anvisningar om förfarandena i samband med dessa. De erfarenheter som gjorts av detta har visat att en undersökning, om den görs på ett genomtänkt sätt, är en användbar metod som främjar inte bara Strålsäkerhetscentralens arbete utan också tillståndshavarens säkerhetsåtgärder. Propositionens syfte är inte att ändra de normala förfarandena för säkerhetskontroll enligt kärnenergilagen och inte heller ändra deras viktning. En undersökning som Strålsäkerhetscentralen genomför är och kommer också fortsättningsvis att vara en exceptionell åtgärd och en form av säkerhetskontroll som används av särskilda skäl.

Det fjärde viktiga förslaget gäller den avgift som enligt 53 a § i kärnenergilagen tas ut av innehavaren av en kärnanläggning och som ska användas till att finansiera forskningen kring kärnsäkerhet. Syftet med forskningen är att trygga den kärntekniska expertisen och andra färdigheter i fråga om en säker drift av kärnanläggningar. Det föreslås en höjning av avgiften med 20 euro för varje megawatt av den nominella termiska effekten. Således skulle avgiften vara 260 euro för varje megawatt av den nominella termiska effekt som angetts i drifttillståndet

eller för varje megawatt av den största nominella termiska effekt som angetts i principbeslutet i stället för nuvarande 240 euro. Höjningen motiveras med höjningen av den allmänna kostnadsnivån.

I övrigt gäller de ändringar som föreslås i kärnenergilagen detaljer och har karaktären av tekniska preciseringar eller kompletteringar.

3 Propositionens konsekvenser

De ändringar som föreslås i kärnenergilagen har inga betydande materiella konsekvenser. Detta beror på att det huvudsakliga syftet med förslagen är att anpassa lagrummen i fråga efter de ramfaktorer som redan påverkar verksamhetsbetingelserna för kärnsäkerhetstillsynen. Man kan säga att det i detta fall närmast handlar om uppdatering av lagstiftningen i stället för en egentlig revision av lagstiftningen.

Propositionen har inte några nämnvärda konsekvenser för miljön eller samhället. Propositionens syfte är att sörja för förutsättningarna för en effektiv kontroll av säkerheten vid användning av kärnenergi och vidmakthålla garantier för att användningen av kärnenergi i Finland är säker också på en längre sikt.

Propositionen har konsekvenser för myndigheternas verksamhet. Den föreslagna ändringen av 60 a § i kärnenergilagen påverkar Strålsäkerhetscentralens verksamhet i och med att de kontroller som utförs i syfte att konstatera att konstruktionerna och de tekniska anordningarna i kärnanläggningar överensstämmer med kraven i en betydande utsträckning överförs till besiktningsorgan som godkänns separat. Ändringen påverkar innehållet och tyngdpunkten i Strålsäkerhetscentralens kontrollverksamheter. Den föreslagna överföringen av Strålsäkerhetscentralens uppgifter till besiktnings- och provningsorgan minskar centralens behov att anställa extra personal för övervakning av byggandet av nya kärnkraftverk som eventuellt kommer att inledas under de kommande åren. Mängden arbete som planeras bli överförd på basis av lagändringen uppskattas vara några årsverken per år. Eftersom kärnsäkerhetstillsynen är avgiftsbelagd verksamhet har

överföringen av uppgifter inga konsekvenser för statens budgetfinansiering.

Strålsäkerhetscentralen ska bedöma kompetensen hos besiktningsorgan och provningsorgan samt certifieringsorgan för icke-förstörande provningar, fatta beslut om godkännande av dem och utöva tillsyn över deras verksamhet. Det kan förutspås att det omorganiserade kontrollförfarandet efter startskedet kommer att förbättra möjligheterna att inrikta Strålsäkerhetscentralens resurser på sådana uppgifter som är mest väsentliga med tanke på kärnsäkerheten. Sådana är bl.a. granskning av planer på systemnivå, granskning av planeringsgrunderna för anordningar och konstruktioner samt mer omfattande kontrolluppgifter som kan jämföras med dessa och som gäller kontroll av överensstämmelse med kraven för en enskild anordning eller konstruktion.

Den föreslagna ändringen av 60 a § inverkar inte på frekvensen hos eller innehållet i kontrollerna av anordningar och konstruktioner i kärnanläggningar. Således inverkar ändringen inte heller på anläggningsinnehavarens skyldigheter i sak. Ekonomiska konsekvenser i någon mån kan medföras eftersom Strålsäkerhetscentralen i sin fakturering tillämpar de grunder som anges i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992), dvs. självkostnadsprincipen, medan privata besiktningsorgan prissätter sina prestationer enligt företagsekonomiska grunder. Eftersom kostnaderna för kärnsäkerhetstillsynen debiteras hos kraftbolagen, har ändringen av Strålsäkerhetscentralens uppgifter inte några statsekonomiska konsekvenser.

Till följd av den föreslagna höjningen av den avgift för kärnsäkerhetsforskning som avses i 53 a § i kärnenergilagen stiger den årliga avgiften från nuvarande 240 euro till 260 euro för varje megawatt av den nominella termiska effekten. Avgiften har justerats senast år 2008. Avgiften tas ut av innehavaren av en kärnanläggning. De innehavare av kärnanläggningar som ska betala avgiften i fråga är Fennovoima Ab, Fortum Power and Heat Oy och Industrins Kraft Abp (TVO). Höjningen baserar sig på höjningen av den allmänna kostnadsnivån, vilket innebär att förslaget inte ökar de betalningsskyldiga ekonomiska börda i praktiken. För närvaran-

de uppgår den finansiering av kärnsäkerhetsforskningen som samlats till statens kärnavfallshanteringsfond, som står utanför statsbudgeten, till sammanlagt cirka 5,2 miljoner euro. Höjningens effekt på det belopp som ska samlas kommer att vara totalt 436 000 euro per år.

4 Beredningen av propositionen

4.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid arbets- och näringsministeriet i samarbete med Strålsäkerhetscentralen.

4.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Utlåtande om propositionsutkastet har begärts av justitieministeriet, inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, miljöministeriet, statens kärnavfallshanteringsfond, delegationen för skyddsarrangemang på kärnenergiområdet, Strålsäkerhetscentralen, Teknologiska forskningscentralen VTT, Centralen för undersökning av olyckor, Polisstyrelsen, Skyddspolisen och Säkerhets- och kemikalieverket Tukes. Utlåtande har begärts också av de viktigaste tillståndshavarna på kärnenergiområdet, dvs. Fennovoima Ab, Fortum Power and Heat Oy, Industrins Kraft Abp (TVO) och Posiva Oy. Utlåtande har dessutom begärts av följande besiktningsorgan: Ackrediteringstjänsten FINAS, Bureau Veritas, Inspecta Tarkastus Oy, DEKRA Industrial Oy samt TÜV NORD Finland Oy. Innan Strålsäkerhetscentralen gav något utlåtande bad centralen ett utlåtande över lagförslaget av kärnsäkerhetsdelegationen. Samtliga remissinstanser utom de nedan nämna har avgett utlåtande: social- och hälsovårdsministeriet, Centralen för undersökning av olyckor, Skyddspolisen, Posiva Oy, Bureau Veritas, DEKRA Industrial Oy och TÜV NORD Finland Oy. Dessutom har en privatperson avgett ett utlåtande. Ett separat sammandrag har sammanställts av remissyttrandena. Också finansministeriet har hörts i samband med beredningen av lagförslaget.

Remissorganen har ansett att de ändringar som föreslås i kärnenergilagen allmänt taget är motiverade och ett steg i rätt riktning. Vissa förslag har både vunnit understöd och stött på motstånd. De ändringsförslag som kommit fram i remissyttrandena har i mån av möjlighet beaktats. Ordalydelsen i och motiveringarna till bestämmelserna har preciserats under den fortsatta beredningen.

Remissorganen har inte motsatt sig förslaget att höja den avgift för finansiering av kärnsäkerhetsforskningen som avses i 53 a § i kärnenergilagen. I vissa remissyttranden har man dock fäst uppmärksamhet vid insynen i hur forskningsavgifterna fastställs och föreslagit en precisering av motiveringarna till bestämmelsen till den delen det i dem hänvisas till behovet att i framtiden samla in högre avgifter för att täcka kostnaderna för ökande forskningsbehov.

I flera remissyttranden har uppmärksamhet fästs särskilt vid det nya 5 mom. som föreslagits bli fogat till 55 §. Enligt remissorganen är det viktigt att Strålsäkerhetscentralen i ett tillräckligt tidigt skede engageras i bedömningen av planerna. Kraftbolagen har i sina utlåtanden föreslagit att de godkännanden som avses i momentet skulle ges som slutgiltiga. Vid den fortsatta beredningen har bestämmelsen preciserats så att tillsynsförfarandet kommer tydligare fram.

I remissyttrandena har man understött förslaget om en utvidgning av möjligheten att anlita sådana privata besiktningsorganisationer som avses i 60 a § i kärnenergilagen och deras expertis. Kraftbolagen har dock fäst uppmärksamhet vid besiktningsorganisationernas datasäkerhetsförfaranden och kraven på god förvaltning samt tjänste- och skadeståndsansvar. Det har också betonats att ansvaret för tillsynen över säkerheten vid användning av kärnenergi ska kvarstå hos Strålsäkerhetscentralen. Justitieministeriet har i sitt remissyttrande föreslagit precisering av 60 a §. Således har 3 mom. kompletteras med förutsättningarna för att återkalla godkännandet av ett besiktnings- och provningsorgan eller ett certifieringsorgan och 5 mom. har kompletterats genom en hänvisning till samtliga allmänna förvaltningslagar samt skadeståndsrättsligt tjänsteansvar. I motiveringarna till bestämmelsen har dessutom en

klarare skillnad gjorts mellan tillsynsuppgifter och kontrolluppgifter, till den delen det handlar om överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på privata besiktningsorganisationer. Bestämmelserna om omprövning och ändringssökande i 75 § i kärnenergilagen har preciserats. Till 3 § i kärnenergilagen har det fogats definitioner på besiktningsorgan, provningsorgan och certifieringsorgan vilket kompletterar bestämmelserna i 60 a § och 75 §.

Den bestämmelse om Strålsäkerhetscentralens rätt att undersöka en händelse som avviker från det normala vilken föreslås bli fogad till 63 § har gjorts tydligare enligt önskemålen i remissyttrandena. Den undersökning som Strålsäkerhetscentralen utför är ett förfarande som avser att komplettera den regelrätta tillsynen. Behovet av en sådan undersökning bedöms alltid från fall till fall. Tillståndshavaren ansvarar också fortsättningsvis hu-

vudsakligen själv om utredningen av avvikande händelser och om rapporteringen av dem till Strålsäkerhetscentralen.

På förslag från Strålsäkerhetscentralen har den föråldrade hänvisningen till förordning i 2 § 4 mom. i kärnenergilagen korrigerats och den finska språkdräkten har finslipats. I remissyttrandet från Strålsäkerhetscentralen konstateras dessutom att det redan har utfärdats täckande bestämmelser om säkerheten vid slutförvaring av kärnavfall i och med statsrådets förordning 763/2008, varför det inte är behövt att utvidga tillämpningsområdet för statsrådets förordning om säkerheten vid kärnkraftverk (733/2008) till att omfatta slutförvaringsanläggningen. Täckande bestämmelser om säkerheten vid transport av kärnavfall och annat radioaktivt avfall har utfärdats annanstans i lagstiftningen. På basis av det som anförts ovan har 7 q 2 mom. i kärnenergilagen preciserats.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

2 §. Lagens tillämpningsområde. Den föräldrade hänvisningen till förordning i 4 mom. föreslås bli korrigerad.

3 §. Definitioner. Till paragrafen föreslås bli fogade definitioner på besiktningsorgan, provningsorgan och certifieringsorgan som ett led i kompletteringen av 60 a § enligt nedanstående motiveringar. Tilläggen är motiverade eftersom bedömningen av huruvida konstruktionerna och anordningarna i kärnanläggningar stämmer överens med kraven inbegriper uppgifter av många olika slag. Ett besiktningsorgans uppgift är att verifiera överensstämmelse med kraven i den omfattning som anges i Strålsäkerhetscentralens beslut om godkännande. Ett provningsorgans uppgift vid bedömningen av huruvida konstruktionerna och anordningarna i kärnanläggningar stämmer överens med kraven är betydligt mer begränsad och av annan typ än ett besiktningsorgans. Resultaten av de provningar som utförs av provningsorganen används vid verifieringen av överensstämmelse med kraven. Avsikten är att certifieringsorgan för certifiering av icke-förstörande provningar ska få officiell status i och med den föreslagna ändringen av lagen varför det finns skäl att i lagen inta en definition på ett sådant organ.

7 i §. Personal. Det föreslås att 3 mom. ska kompletteras så att de personer som ansvarar för beredskapsarrangemangen, skyddsarrangemangen och kärnmaterialkontrollen vid en kärnanläggning ska ha namngivna ställföreträdare. I likhet med de ansvariga personerna ska också ställföreträdarna vara godkända av Strålsäkerhetscentralen. Kompletteringen är av preciserande natur eftersom man i ett adekvat organiserat ledningssystem också utan någon uttrycklig bestämmelse säkerställer att organisationen är funktionsduglig också vid den ansvariga personens frånvaro.

Kompletteringen är motiverad också med tanke på att bestämmelserna om kraven beträffande arrangemangen för ställföreträdare

ska vara enhetliga. Bestämmelser om en ansvarig föreståndare för driftverksamheten finns i 7 k § i kärnenergilagen. Enligt 1 mom. ska tillståndshavaren utse en ställföreträdare för den ansvariga föreståndaren.

7 l §. Skyddsarrangemang. Det föreslås att 2 mom. ska kompletteras eftersom transporter av sådant kärnmaterial eller kärnavfall som avses i kärnenergilagen också kan omfatta material vars betydelse ur säkerhetssynpunkt är liten beroende på materialets mängd eller art. I dessa fall behöver man inte kräva att det finns särskild säkerhetspersonal för att skydda transporter. Av denna anledning föreslås det ett tillägg i början av momentets andra mening som går ut på att kravet beträffande säkerhetspersonalens deltagande gäller transport och lagring av sådant kärnmaterial och kärnavfall som hänför sig till driften av en kärnanläggning.

7 q §. Allmänna säkerhetsföreskrifter. Syftet med den ändring som föreslås i 2 mom. är att möjliggöra tillämpning av bestämmelserna i statsrådets förordning om beredskapsarrangemang vid kärnkraftverk (735/2008) också på andra kärnanläggningar (slutförvaret för kärnavfall) samt på transporter av kärnavfall utöver andra kärnanläggningar med kärnreaktor. Preciseringsbehövs eftersom projektet för uppförande av den slutförvaringsanläggning för högaktivt kärnavfall som planeras bli byggd på Olkiluoto enligt uppskattning kommer att ha framskridit till byggnadsskedet i mitten av detta årtionde. De principer som anges i den ifrågavarande förordningen av statsrådet kan således tillämpas också på slutförvaringsanläggningen och i sinom tid också på transporter av kärnavfall.

43 §. Fastställande av ansvarsbelopp och fonderingsmål. Det föreslås att 2 mom. ändras så att arbets- och näringsministeriet i slutet av kalenderåret ska fastställa den avfallshanteringsskyldiges fonderingsmål för det följande året. För närvarande fastställs fonderingsmålet för de följande tre åren.

Genom ändringen skulle fonderingsmålet och kärnavfallshanteringsavgiften eller återbäringen kopplas tätare ihop och beslutsfattandet skulle förenklas så att det motsvarar gällande praxis. Fonderingsmålen ska fastställas årligen för att de ska motsvara pris- och kostnadsnivån vid varje tidpunkt. Fonderingsmålet används vid verkställandet av debiteringen av kärnavfallsavgift eller vid återbäringen av överskottet. Fonderingsmålet behöver i praktiken inte fastställas för tre år framåt.

I samband med den ändring av kärnenergilagen som genomfördes 2008 förenhetligades tidtabellerna för rapporteringen om kärnavfallshantering och tidtabellen baserar sig på en period på tre år. Beräkningen av ansvarsbelopp baserar sig på ett avfallshanteringsschema som uppgörs med tre års intervall. Ansvarsbeloppen indexjusteras årligen. Fonderingsmålen fastställs på basis av ansvarsbeloppen, och på basis av fonderingsmålen fastställs i sin tur de årliga avfallshanteringsavgifterna. Avgifterna betalas fortfarande årsvis utgående från den pris- och kostnadsnivån som gäller vid tidpunkten i fråga och som används som grund för fastställande av ansvarsbelopp.

53 a §. *Avgift som skall samlas in hos innehavaren av en kärnanläggning.* Det föreslås att 2 mom. ändras så att den avgift för kärnsäkerhetsforskning som årligen tas ut av innehavaren av en kärnanläggning ska höjas på grund av att den allmänna kostnadsnivån har stigit. Avgiften föreslås bli höjd med 20 euro för varje megawatt av den nominella termiska effekten. Således skulle den föreslagna nya avgiften vara 260 euro för varje megawatt av den nominella termiska effekt som anges i drifttillståndet eller för varje megawatt av den största nominella termiska effekt som anges i principbeslutet.

De principbeslut om byggandet av nya kärnkraftverksenheter som fattades år 2010 har ökat det belopp av forskningsfinansiering som årligen samlas in från cirka tre miljoner euro till dryga fem miljoner euro. Det är dock känt att en del av den viktiga forskningsinfrastrukturen inom sektorn riskerar att försvinna, exempelvis Teknologiska forskningscentralen VTT:s laboratorium med högaktiva celler samt en del av annan experi-

mentell forskning kring kärnenergiteknik som bedrivs vid forskningscentralen. Behovet att utveckla den finländska forskningsinfrastrukturen och expertisen på området utgör grund för samlande av en högre avgift hos kraftbolagen än den avgift som nu föreslås i det skede då de planerade reformerna av forskningsinfrastrukturen kommer att införas. De nya kraftverksenheter och en ny förlägningsplats ökar också behovet av forskning.

55 §. *Tillsynsmyndighet.* I paragrafen föreskrivs om Strålsäkerhetscentralens uppgifter och befogenheter som en myndighet som utövar tillsyn över säkerheten vid användning av kärnenergi. Syftet med det föreslagna nya 5 momentet är att klargöra grunderna för övervakningsåtgärder i det skede då riksdagen har beslutat att ett principbeslut om byggandet av en kärnanläggning med stor allmän betydelse ska förbli i kraft men då något sådant tillstånd att uppföra anläggningen som avses i 18 § i kärnenergilagen inte ännu har beviljats.

Denna tidsperiod sträcker sig i praktiken över flera år och innehåller förutom bedömning och precisering av planerna för förberedelse av genomförandet av kärnanlägningsprojektet dessutom också åtgärder inför inledandet av tillverkningen av de viktigaste komponenterna i anläggningen. Exempelvis ska leverantören av kärnkraftverks reaktortrycktank i praktiken väljas och tillverkningen inledas redan innan något byggnadstillstånd har beviljats för att man ska kunna säkerställa tillgången till en trycktank som överensstämmer med kraven när en sådan behövs. I anslutning till detta granskas exempelvis planen för tillverkning av trycktanken, tillverkningsorganisationen, förfarandena för kvalitetsledning och andra faktorer som påverkar processens godtagbarhet samt verifieras väsentliga omständigheter också genom inspektioner på tillverkningsplatsen.

Skyldigheten att utreda att säkerhetskraven uppfylls ankommer i första hand på den som ansöker om tillstånd att få uppföra anläggningen (för vilken anläggningsleverantören för sin del ska påvisa överensstämmelse med kraven) vars skyldighet är att för tillsynsmyndigheten, dvs. Strålsäkerhetscentralen, påvisa att kraven uppfylls. Tillsynsmekanis-

men enligt kärnenergilagen förutsätter å andra sidan att Strålsäkerhetscentralen övervakar byggandet av de viktigaste systemen, konstruktionerna och anordningarna etappvis ända från ritningsskedet till det skede då dessa är färdiga. Av denna anledning är det ändamålsenligt att Strålsäkerhetscentralen granskar planerna och gör kontroller i anslutning till tillverkningen av enskilda konstruktioner och anordningar redan innan byggnadstillstånd har beviljats.

Behovet av föregripande övervakning har nuförtiden beaktats i 55 § 4 mom. i kärnenergilagen. Enligt momentet kan strålsäkerhetscentralen ”på begäran av den som planerar att använda kärnenergi granska de planer som denne uppgjort och utfärda preliminära anvisningar om vad som skall beaktas i planen i fråga om säkerheten samt skydds- och beredskapsarrangemangen”. Med stöd av denna principbestämmelse granskade Strålsäkerhetscentralen planerna för projektet Olkiluoto 3 och vidtog kontrollåtgärder kring tillverkningen av konstruktioner och anordningar innan byggnadstillståndet beviljades.

Strålsäkerhetscentralen har också övervakat de åtgärder som vidtagits av Posiva Oy, som förbereder sökandet av byggnadstillstånd för det planerade slutförvaret för använt kärnbränsle på Olkiluoto, med den motiveringen att den inspekterade infartstunneln och de övriga utrymmena i anslutning till den kommer att utgöra en del av den egentliga slutförvaringsanläggningen.

Det föreslagna 5 mom. avser att klarlägga tillämpningen av den princip som anges i 4 mom. i fråga om kärnanläggningar med stor allmän betydelse. Bakom förslaget ligger de praktiska erfarenheter som gjorts av projektet Olkiluoto 3 och projektet för byggande av ett slutförvar för använt kärnbränsle.

Enligt det föreslagna 5 mom. får Strålsäkerhetscentralen på begäran av den som fått ett positivt principbeslut granska planerna för kärnanläggningen och dess system, anordningar och konstruktioner samt kontrollera och övervaka tillverkningen av enskilda anordningar och konstruktioner. När byggnadstillståndet beviljats får konstruktioner och anordningar som inspekterats och godkänts av Strålsäkerhetscentralen användas vid byggandet av en kärnanläggning endast om de

överensstämmer med tillståndet att uppföra anläggningen.

Strålsäkerhetscentralen ska vidta kontroll- och övervakningsåtgärderna på begäran av den som fått ett positivt principbeslut. I detta betonas särskilt det att den som fått ett positivt principbeslut själv ska bedöma ändamålsenligheten i de föregripande åtgärderna: alltså genomförandet av det storskaliga projektet som helhet, också med beaktande av de eventuella ekonomiska och andra risker som är förenade med åtgärderna exempelvis i det fall då inget byggnadstillstånd beviljas. Det som är väsentligt är att förslaget inte ingriper i kärnenergilagens principer om ekonomiskt ansvar. Det föreslagna nya 55 § 5 mom. har inte någon koppling till skadeståndsbestämmelserna i 27 § vilkas tillämpningsområde tidsmässigt begränsar sig till tiden efter beviljandet av byggnadstillstånd.

De krav som gäller byggandet av en kärnanläggning på kraftverksområdet specificeras uttryckligen vid behandlingen av byggnadstillståndsansökan. En avgränsning i detta syfte har inkluderats i den sista meningen i 5 mom. där det föreskrivs att inga sådana arbeten på konstruktioner som påverkar kärnsäkerheten får inledas på det område där anläggningen byggs innan tillståndet att uppföra anläggningen har beviljats. I praktiken innebär detta att man trots bestämmelserna i kärnenergilagen får göra förberedande schaktnings- och brytningsarbeten på kraftverksområdet redan innan byggnadstillstånd beviljats, men gjutningen av bottenplattan för en kärnanläggning förutsätter byggnadstillstånd enligt kärnenergilagen. Planer för byggande på kraftverksområdet kan enligt 55 § 4 mom. lämnas i förväg till Strålsäkerhetscentralen för granskning.

Att Strålsäkerhetscentralen kopplas in på processen i ett tillräckligt tidigt skede är nödvändigt när man strävar efter ett resultat som är förenligt med den ledande principen för kärnsäkerhet (Safety As High As Reasonably Achievable). I detta hänseende är det föreslagna nya 5 mom. ytterst motiverat med tanke på de grundläggande principerna i kärnenergilagen.

60 a §. *Tillsyn över tryckbärande anordningar.* Enligt 60 a § i den gällande kärnenergilagen godkänner Strålsäkerhetscentra-

len ett besiktningsorgan eller provningsorgan för att utföra uppgifter inom tillsynen över tryckbärande anordningar i kärnanläggningar. Med stöd av bestämmelsen har det varit möjligt att överföra sådana kontroller av kärntekniska tryckbärande anordningar som är mindre krävande med tanke på säkerheten på företag som specialiserat sig på detta och att inrikta Strålsäkerhetscentralens resurser i större utsträckning på kontroller av sådana tryckbärande anordningar som är mer krävande och på helheter som är större än enskilda anordningar. När Strålsäkerhetscentralen godkänner ett besiktnings- eller provningsorgan fastställer centralen i sitt beslut vilka kontroller och provningar som organet är behörigt att utföra. Strålsäkerhetscentralen utövar också tillsyn över besiktnings- och provningsorganens verksamhet och kan på de grunder som anges i lag vid behov återkalla godkännandet eller ändra villkoren för godkännandet. Allt som allt har den möjlighet att utnyttja privata besiktnings- och provningsorgans expertis vid kontrollen av de tryckbärande anordningarna i kärnanläggningar som infördes i 1990-talet i praktiken visat sig vara både välfungerande och ändamålsenlig.

Syftet med de ändringar som föreslås i paragrafen är att utsträcka möjligheten att anlita privata besiktnings- och provningsorgan också till kontroller och provningar av de mekaniska anordningarna (t.ex. lyftanordningar och transportörer) samt av stål- och betongkonstruktionerna i kärnanläggningar. Grunderna för systemet skulle vara desamma som ovan har beskrivits i fråga om de tryckbärande anordningarna. Efter att Strålsäkerhetscentralen konstaterat att ett besiktnings- eller provningsorgan uppfyller de krav på oberoende, yrkesskicklighet, kvalitet och andra krav som anges i lag godkänner centralen besiktnings- eller provningsorganet för sina uppgifter och fastställer vilka slags kontroller och provningar beslutet ger behörighet till.

I paragrafen föreslås dessutom nya bestämmelser om godkännande av certifieringsorgan för icke-förstörande provningar. Icke-förstörande provning är en viktig metod vid övervakningen av kvaliteten på och skicket hos konstruktionerna och anordningarna i en kärnanläggning samt de material som använts i dessa. Det som är väsentligt är

att metoden lämpar sig för det aktuella objektet och att provningen görs på rätt sätt. Certifieringen avses att täcka de centrala faktorer som påverkar kvaliteten på icke-förstörande provningar, såsom provningsapparaturen inkl. program, provningsinstruktionerna och den personal som utför provningarna.

I arbetet för kärnsäkerhet har det redan använts en grupp bestående av erfarna experter som bedömer kraven på icke-förstörande provningar och användbarheten av icke-förstörande provning vid olika kontrollobjekt. Syftet med det förfarande som nu föreslås är att göra certifieringsförfarandet för icke-förstörande provningar officiellt, vilket skulle förstärka den kvalitativa grunden för provningsverksamheten. Den nuvarande verksamheten har organiserats inom Inspecta Sertifointi Oy, som har samlat en informell bedömningsgrupp och angett ramarna för dess arbete. Inspecta Sertifointi Oy är en juridiskt åtskild enhet inom koncernen Inspecta Oy som är verksam inom kontrollbranschen. Om förslaget blir godkänt kan alla aktörer som uppfyller de lagenliga kraven ansöka om att få bli certifieringsorgan. I praktiken kan det finnas fler än ett certifieringsorgan. För att ansvarsfrågorna ska vara klara förutsätts dock att en aktör som ansöker om att bli ett certifieringsorgan är en registrerad juridisk person, vilket innebär att en informell sammanslutning eller grupp av experter inte kan bli godkänd.

Enligt förslaget ska Strålsäkerhetscentralen godkänna certifieringsorganet på samma sätt som den godkänner de besiktnings- och provningsorgan som övervakar anordningarna och konstruktionerna i kärnanläggningar.

Då ett besiktningsorgan på det ovan angivna sättet godkänns för att utföra kontroller av anordningarna och konstruktionerna i en kärnanläggning, specificeras dess kompetensområden i beslutet. Detta görs av Strålsäkerhetscentralen. Syftet är att ett besiktningsorgan som konstaterats vara kompetent kan godkännas inte bara för kontroller av anordningar och konstruktioner utan dessutom också för granskningar av byggplaner och tillverkningsplaner samt för egentliga tillverkningskontroller. Strålsäkerhetscentralen ska dock också fortsättningsvis själv bedöma och godkänna alla planer på systemnivå samt

svara för granskningen av planeringsgrunderna för anordningar och konstruktioner.

I enlighet med bestämmelserna i kärnenergilagen har Strålsäkerhetscentralen det övergripande ansvaret för tillsynen över säkerheten vid kärnanläggningar. Med kontrollverksamhet avses i detta sammanhang kontroller av att anordningar, konstruktioner och planer överensstämmer med kraven. I egenskap av myndighet utövar Strålsäkerhetscentralen tillsyn över kärnsäkerheten och beaktar resultaten av de kontroller som besiktningsorganen och centralen själv utför.

Förhållandet mellan tillsynsverksamheten och kontrollverksamheten kan beskrivas på följande sätt: Som ett led i sin tillsynsverksamhet uppställer Strålsäkerhetscentralen detaljerade säkerhetskrav med stöd av 7 r § i kärnenergilagen på det allmänna planet och vid behov från fall till fall. Efter detta verifierar besiktningsorganet eller Strålsäkerhetscentralen att kraven uppfylls med hjälp av en ändamålsenligt organiserad kontrollverksamhet. Kontrollen resulterar i ett beslut om huruvida kontrollobjektet uppfyller kraven på överensstämmelse eller inte. Beslutet är inte något förvaltningsbeslut eftersom därigenom inte skapas någon rätt, förmån eller skyldighet för någon av parterna. På basis av de avgöranden som träffas vid kontrollerna beslutar Strålsäkerhetscentralen om eventuella tillsynsåtgärder. Kontrollbesluten däremot kan betraktas som skötsel av en offentlig förvaltningsuppgift eftersom avgörandena är förberedande åtgärder inför Strålsäkerhetscentralens förvaltningsbeslut, men avsikten med ändringen är inte att överföra utövandet av betydlig offentlig makt på en privat aktör. Provningsorganet gör provningar av exempelvis materialens egenskaper och dess verksamhet är inte att betrakta som skötsel av en offentlig förvaltningsuppgift.

Efter planeringsskedet omfattar kontrollverksamheten kontrollen av att kärnanläggningens olika delar och de anordningar och konstruktioner som hör till dessa uppförs enligt planerna. Också i fortsättningen kommer Strålsäkerhetscentralen att kontrollera, förutom funktionella helheter som är större än enskilda anordningar och konstruktioner, dessutom också anordningar som är ur kärnsäkerhetssynpunkt mer krävande, åtminstone i

säkerhetsklass 1. De kontroller som överförs till besiktningsorganen grundar sig på godkända tekniska standarder eller motsvarande specifikationer. Resultatet av kontrollen blir antingen godkänt, varvid inspektören utfärdar ett intyg över det, eller icke godkänt då något kontrollintyg inte utfärdas. De kontrolluppgifter som föreslås bli överförda bildar alltså en viktig del som förutsätter yrkeskunskap om teknikområdet i fråga, men de inbegriper inte en bedömning av kärnsäkerheten eftersom det är Strålsäkerheten som också fortsättningsvis ska ha det övergripande ansvaret för detta. Strålsäkerhetscentralen ska också utöva tillsyn över besiktningsorganens verksamhet.

Det föreslås att rubriken för och innehållet i 60 a § ska ändras enligt vad som sagts ovan så att möjligheten att godkänna ett besiktningsorgan eller provningsorgan ska utöver de tryckbärande anordningarna i en kärnanläggning också omfatta de mekaniska anordningarna samt stål- och betongkonstruktionerna i kärnanläggningar. Samtidigt kompletteras de kontrollinstitutioner som hör till paragrafens tillämpningsområde med certifieringsorgan för icke-förstörande provningar (certifieringsorgan).

I slutet av 2 mom. föreslås ett tillägg bestående av en fras om bemyndigande enligt vilken närmare bestämmelser om förfarandet för godkännande av tillverkare, besiktningsorgan, provningsorgan och certifieringsorgan utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är att kompletterande bestämmelser ska tas in i kärnenergiförordningen (161/1988) vars 15 kap. nuförtiden innehåller närmare bestämmelser om de tryckbärande anordningarna i kärnanläggningar. Med stöd av frasen om bemyndigande kommer bestämmelserna att revideras och samtidigt utvidgas till att gälla också kontroller och provningar av konstruktioner och mekaniska anordningar i kärnanläggningar samt godkännande av certifieringsorgan.

Omfattningen av det bemyndigande som i 4 mom. ges Strålsäkerhetscentralen föreslås bli utvidgad så att befrielse från ett godkännande enligt 1 mom. skulle kunna gälla utöver de kärntekniska tryckbärande anordningarna också stål- och betongkonstruktionerna och de mekaniska anordningarna i en

kärnanläggning. Bakom bemyndigandet ligger det faktum att det särskilda godkännande som krävs för tillverkare av och provningsorgan för anordningar som ur kärnsäkerhets synpunkt är mindre krävande är ett onödigt stelt system med hänsyn tagen till utvecklingen av de kvalitetsstandarder som gäller tillverkning och provning. Således möjligheten att ersätta det särskilda godkännandet med de krav på provningsorganets kompetens som Strålsäkerhetscentralen uppställt och vars uppfyllelse tillståndshavaren kan påvisa skulle utsträckas till att gälla också sådana mekaniska anordningar som ur säkerhetssynpunkt är mindre krävande.

I paragrafen föreslås ett nytt 5 mom. i vilket det föreskrivs att när ett besiktningsorgan eller ett certifieringsorgan utför offentliga förvaltningsuppgifter som avses i denna lag ska det följa bestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003) och samiska språklagen (1086/2003). Besiktningsorganet sköter offentliga förvaltningsuppgifter eftersom kontrolluppgifterna betraktas som förberedande åtgärder som har samband med Strålsäkerhetscentralens tillsynsuppgifter. Likaså ska certifieringsorganets uppgifter betraktas som offentliga förvaltningsuppgifter. Besiktningsorgan och certifieringsorgan ska således följa de bestämmelser som nämns i momentet, vilket säkerställer att rättssäkerheten tryggas och god förvaltningssed uppnås i besiktningsorganets verksamhet.

De anställda vid besiktningsorgan och certifieringsorgan som sköter sådana offentliga förvaltningsuppgifter som avses i denna lag ska med stöd av 40 kap. i strafflagen (39/1998) omfattas av det straffrättsliga tjänsteansvaret eftersom de ska anses vara personer som utövar sådan offentlig makt som avses i 40 kap. 11 § i strafflagen. Det är fråga om en informativ hänvisning som föreslås bli fogad till 5 mom. I 5 mom. föreslås dessutom bli intagen en informativ hänvisning till tillämpning av skadeståndslagen (412/1974).

Tillsyn över verksamheten vid de besiktnings-, provnings- och certifieringsorgan

som godkänts för kärnenergiområdet utövas av Strålsäkerhetscentralen som också av skäl som motiveras med säkerhet kan återkalla godkännandet eller ändra det. Ett återkallande förutsätter att förfarandet varit avsiktligt eller oaktsamt. Återkallelse kan komma i fråga t.ex. om en organisation sköter sina kontrolluppgifter på ett väsentligt felaktigt eller bristfälligt sätt. Strålsäkerhetscentralen ska först ge organet en anmärkning och en varning. Återkallelse av godkännandet skulle komma i fråga först när organisationen trots anmärkning och varning inte har avhjälpt bristerna eller rättat till felaktigheterna eller försummelserna. I enlighet med förvaltningens proportionalitetsprincip ska organet först ges tillfälle att vidta korrigerande åtgärder. Beslutet om fristens längd har lämnats åt myndighetens prövning, men fristen ska vara så lång att bristen, överträdelsen eller försummelsen i praktiken kan avhjälpas och rättas till inom den angivna tiden.

Kraven på oberoende och ansvar är i dessa uppgifter så väsentliga att det är motiverat att bestämmelser om dem utfärdas i lag.

Många anordningar i kärnanläggningar inbegriper automation som styr deras funktion, vilket ökar kraven på den tekniska sakkunskapens mångsidighet för att en bedömning av aggregatet skulle kunna göras. Exempelvis sådan expertis som krävs vid tillsynen över moderna lyftanordningar finns för närvarande endast i begränsad omfattning i Finland, vilket innebär att den yrkeskunniga personalen inom branschen skulle behöva genomgå effektiviserad utbildning i kontrollförfarandena enligt nya europeiska krav. Detta behov gäller inte enbart lyftanordningarna i kärnanläggningar utan också den övriga kontrollverksamheten inom branschen.

63 §. Tillsynsbefogenheter. Inom ramen för den säkerhetstillsyn som baserar sig på kärnenergilagen har Strålsäkerhetscentralen i vissa fall självmant börja undersöka sådana händelser med betydelse för säkerheten där en närmare undersökning bedömts kunna vara till nytta vid tillsynen och utvecklandet av säkerheten. De händelser som undersökts har i allmänhet varit sådana kvalitetsavvikelser som varit allvarigare än normalt och som kännetecknas av att de själv inte medfört någon skada eller ett omedelbart hot för säker-

heten, men skulle i fortsättningen, om de hade fått fortsätta, kunnat försäkra säkerheten om saken inte målmedvetet hade rättats till. Det kanske mest kända exemplet är det fel i betongeringen som konstaterades på byggarbetsplatsen för Olkiluoto 3 år 2006. Orsaken till felet var brister i kvalitetsövervakningen som konstaterades vara så allvarliga att Strålsäkerhetscentralen beslutade att själv undersöka saken.

Strålsäkerhetscentralen har i sina egna anvisningar fastställt de förfaranden som undersökningen av händelserna förutsätter. Beslutet om inledande av en undersökning och om undersökningsuppdraget fattas av generaldirektören. En undersökningsgrupp tillsätts för att utföra uppdraget och en undersökningsledare utnämns för att leda undersökningarna. Undersökningen avslutas då en undersökningsrapport har lämnats över till generaldirektören. Det grundläggande syftet med undersökningen är att identifiera de brister i förfarandena och konstruktionerna som resulterat i den icke-önskvärda händelsen samt att bedöma vilka åtgärder som behövs för att avhjälpa bristerna. De rekommendationer som produceras vid undersökningen ges med tanke på utvecklandet av både den berörda tillståndshavarens och Strålsäkerhetscentralens egen verksamhet.

En undersökning som företas av Strålsäkerhetscentralen är en särskild åtgärd i den bemärkelsen att de avvikelser i verksamheten som upptäcks är sådana som tillståndshavaren i princip själv ska utreda och rapportera. Enligt det normala förfarandet ska tillståndshavaren lämna Strålsäkerhetscentralen en s.k. specialrapport om betydande avvikelser i verksamheten. Om tillståndshavarens och Strålsäkerhetscentralens uppfattningar om det inträffades betydelse inte motsvarar varandra, beordrar Strålsäkerhetscentralen vid behov tillståndshavaren att lämna en rapport.

Strålsäkerhetscentralens egen undersökning kring en händelse som avviker från det normala har visat sig vara ett behövligt och användbart förfarande, varför det föreslås att motiveringar till ett sådant ska tas in i 63 § i kärnenergislagen, som handlar om Strålsäkerhetscentralens tillsynsbefogenheter. Avsikten är att tillståndshavaren också fortsättningsvis huvudsakligen själv ansvarar för ut-

redningen av avvikande händelser och rapporteringen av dem till Strålsäkerhetscentralen. Den undersökning som Strålsäkerhetscentralen själv utför är ett förfarande som också fortsättningsvis avser att komplettera den regelrätta tillsynen. Behovet av en sådan undersökning bedöms alltid från fall till fall.

I enlighet med vad som ovan sagts föreslås i 63 § 1 mom. en ny 9 punkt. Strålsäkerhetscentralen har rätt att få de uppgifter som centralen behöver med stöd av 63 § 1 mom. 4 punkten i kärnenergilagen, och på undersökningen tillämpas i övrigt bestämmelserna om tillsynsbefogenheter i 63 § 1 mom. i kärnenergilagen. Det väsentliga är att tillståndshavaren ska ha en positiv inställning till undersökningen och får inte vara till hinder för eller bromsa genomförandet av undersökningen.

För att undersökningen ska kunna genomföras på ett tillbörligt sätt är det ytterst väsentligt att det i samband med undersökningen också är möjligt att höra andra än sådana personer som är anställda hos tillståndshavaren. Detta är nödvändigt eftersom det särskilt under byggnadsskedet men också under själva driften (speciellt under driftsstoppet i anslutning till årligt underhåll men också andra tider) på kraftverksområdet verkar ett flertal underleverantörer, entreprenörer och leverantörer vars verksamhet ofta har en mycket stor betydelse ur kärnsäkerhetssynpunkt. Därför föreslås att den som utför undersökningen också kan höra andra personer än sådana som är anställda hos tillståndshavaren, som har del i den sak som undersöks eller som annars har kännedom om saken.

Förutsättningarna för att bestämmelsen kan tillämpas är således att någon annan person än en person som är anställd hos tillståndshavaren har en sådan anknytning till den omständighet som undersöks att man på goda grunder kan anta att personen ifråga känner till saken, och att han eller hon är närvarande på kraftverksområdet och kan höras där eller på någon annan lämplig plats. Den föreslagna bestämmelsen är i den bemärkelsen konstaterande att man med åberopande av den inte bör tvinga någon att bli hörd mot dennes vilja. Det väsentliga är att tillståndshavaren handlar på ett sådant sätt som dennes eget

ansvar förutsätter och för sin del också bidrar till en adekvat undersökning av saken.

75 §. Sökande av ändring och verkställighet av beslut. Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. med bestämmelser om förfarandet för sökande av ändring i ett beslut som fattats av ett besiktningsorgan eller ett certifieringsorgan som avses i 60 a § i kärnenergilagen. Det första skedet är att omprövning av beslutet ska begäras hos det besiktningsorgan eller certifieringsorgan som fattat beslutet i fråga, och om tillståndshavaren inte är nöjd med det beslut som meddelats med anledning av ansökan om omprövning ska denne kunna söka ändring i beslutet genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Förfarandet är likadant som det som anges exempelvis i lagen om tryckbärande anordningar (869/1999). Det bör konstateras att ett provningsorgan som avses i 60 a § i kärnenergilagen inte fattar beslut om kontroller utan producerar sakkunnigmaterial som underlag för dessa beslut. Av denna anledning har rätten att söka ändring begränsats till att gälla beslut som fattas av besiktningsorgan och certifieringsorgan.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Enligt det föreslagna 60 a § 2 mom. ska närmare bestämmelser om förfarandet för godkännande av tillverkare, besiktningsorgan, provningsorgan och certifieringsorgan utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är att de preciserande bestämmelserna ska tas in i kärnenergiförordningen (161/1988) vars 15 kap. nuförtiden innehåller närmare bestämmelser om de tryckbärande anordningarna i kärnanläggningar.

3 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juni 2012.

4 Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning

Kärnenergilagen har stiftats i grundlagsordning enligt 67 § i riksdagsordningen vilket innebär att den är i kraft som en undantagslag. I denna proposition föreslås inga

ändringar som har samband med de bestämmelser i 15 § eller 63 § vilka vid behandlingen av den ursprungliga lagen upplevts vara problematiska ur författningsrättslig synpunkt.

Propositionen ska bedömas i ljuset av 87 § i grundlagen, som handlar om fonder utanför statsbudgeten, och 124 § i grundlagen, som handlar om överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter.

I 87 § i grundlagen föreskrivs att genom lag kan bestämmas att en statlig fond skall lämnas utanför statsbudgeten, om skötseln av någon bestående statlig uppgift nödvändigtvis kräver det. För att ett lagförslag om inrättande av en fond utanför statsbudgeten eller om väsentlig utvidgning av en sådan fond eller dess ändamål ska godkännas krävs i riksdagen minst två tredjedelars majoritet av de avgivna rösterna. I 38 § i kärnenergilagen finns bestämmelser om statens kärnavfalls- hanteringsfond som står utanför statsbudgeten. Med tanke på grundlagens 87 § är den viktigaste frågan i propositionen ska den i 53 a § föreslagna höjning av avgiften för kärnsäkerhetsforskning som insamlas till statens kärnavfallshanteringsfond betraktas som en betydande utvidgning av fonden på det sätt som avses i grundlagen. Den kvalificerade lagstiftningsordningen för fonder utanför budgeten syftar till att skydda riksdagens budgetmakt. Om utvidgningen är väsentlig eller inte bör därför inte bara bedömas ur fondens synvinkel utan primärt beaktas vad höjningen innebär för riksdagens budgetmakt (GrUU 34/2002 rd och GrUU 1/1997 rd). Den avgift för kärnsäkerhetsforskning som samlas in till statens kärnavfallshanteringsfond föreslås bli höjd med cirka åtta procent för att kompensera höjningen av den allmänna kostnadsnivån. Den föreslagna höjningen ska inte betraktas som väsentlig med tanke på riksdagens budgetmakt på ett sådant sätt att godkännande av lagförslaget skulle kräva kvalificerad majoritet enligt 87 § i grundlagen.

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rätts-

säkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter. Genom den föreslagna ändringen av 60 a § avses inte utövande av betydande offentlig makt bli överförd från Strålsäkerhetscentralen till en privat aktör. Tryggande av kraven på rättssäkerhet och god förvaltning på det sätt som avses i 124 § i grundlagen innebär att de allmänna förvaltningslagarna iakttas när ärenden behandlas

och att de som handlägger ärenden handlar under tjänsteansvar (GrUU 20/2006 rd). Dessa krav har beaktats i propositionen.

Med de motiveringar som anförs ovan torde den föreslagna lagen kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning enligt 72 § i grundlagen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslag***Lag****om ändring av kärnenergilagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i kärnenergilagen (990/1987) 2 § 4 mom., 3 § 1 mom. 9 och 10 punkten, 7 i § 3 mom., 71 § 2 mom., 7 q § 2 mom., 43 § 2 mom., 53 a § 2 mom., 60 a § och 63 § 1 mom. 8 punkten,

sådana de lyder, 2 § 4 mom., 3 § 1 mom. 9 och 10 punkten, 7 i § 3 mom., 71 § 2 mom., 7 q § 2 mom., 43 § 2 mom., 53 a § 2 mom. och 63 § 1 mom. 8 punkten i lag 342/2008 och 60 a § i lagarna 870/1999 och 342/2008, samt

fogas till 3 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1420/1994, 342/2008 och 269/2011, nya 11—13 punkter, till 55 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1420/1994 och 342/2008, ett nytt 5 mom., till 63 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 738/2000 och 342/2008, en ny 9 punkt och till 75 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 342/2008 och 622/2011, ett nytt 4 mom., varvid det nuvarande 4 mom. blir 5 mom., som följer:

2 §

Lagens tillämpningsområde

Bestämmelser om utförsel av kärnämnen samt av sådana ämnen, anordningar, aggregat och informationsmaterial som avses i 1 mom. 5 punkten finns i rådets förordning (EG) nr 428/2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden samt i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning (562/1996). Om ett kärnämne eller annat ämne som avses ovan samtidigt utgör kärnavfall enligt 3 § i denna lag, tillämpas bestämmelserna i denna lag på utförseln av ämnet.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

9) *utförsel* export till en annan stat från Finland eller via finskt territorium;

10) *införsel* import till Finland från en annan stat;

11) *besiktningsorgan* en organisation som verifierar att utformningen och tillverkningen av en kärnanläggnings konstruktioner och anordningar överensstämmer med kraven samt utför kontroller av dem under drifttiden;

12) *provvningsorgan* en organisation som utför provvningsåtgärder som kräver specialkompetens;

13) *certifieringsorgan* ett oberoende expertorgan som planerar, genomför, utvärderar och verifierar certifieringar av icke-förstörande provningar.

7 i §

Personal

Tillståndshavaren ska utse de personer som ska ansvara för beredskapsarrangemangen, skyddsarrangemangen och kärnmaterielltillsynen vid anläggningen. Till ansvarig person och till ställföreträdare för den ansvariga personen kan endast de utses som Strålsäkerhetscentralen särskilt godkänt för respektive uppgift.

71 §

Skyddsarrangemang

En kärnanläggning ska ha säkerhetspersonal som utbildats för planering och verkställande av skyddsarrangemang (*säkerhetsorganisation*). Det ska finnas säkerhetspersonal för att skydda transporter och lagring av kärnämnen eller kärnavfall som hänför sig till driften av kärnanläggningen.

7 q §

Allmänna säkerhetsföreskrifter

De säkerhetsföreskrifter som gäller säkerheten vid kärnkraftverk kan i tillämpliga delar genom förordning av statsrådet även utsträckas till att omfatta andra kärnanläggningar med kärnreaktor. De säkerhetsföreskrifter som gäller beredskapsarrangemangen vid kärnkraftverk kan i tillämpliga delar genom förordning av statsrådet även utsträckas till att omfatta andra kärnanläggningar samt transporter av kärnavfall.

43 §

Fastställande av ansvarsbelopp och fonderingsmål

I slutet av varje kalenderår fastställer arbets- och näringsministeriet varje avfallshanteringsskyldigs ansvarsbelopp för det löpande kalenderåret och fattar beslut om ansvarsbeloppet för de två följande åren. Ministeriet fastställer samtidigt fonderingsmålet för det följande året. Ministeriet kan avvika från tidtabellen ovan, om det finns grundad anledning till det.

53 a §

Avgift som skall samlas in hos innehavaren av en kärnanläggning

Skyldigheten enligt 1 mom. uppfylls genom att det till statens kärnavfallshanteringsfond årligen betalas en avgift på 260 euro för varje megawatt av den nominella termiska effekt som har angetts i tillståndet eller för varje megawatt av den största termiska effekt som har angetts i principbeslutet eller, om tillstånd att uppföra en anläggning har sökts med stöd av principbeslutet, för varje megawatt av den nominella termiska effekt som har angetts i tillståndsansökan. Bestämmelser för sänkning av eurobeloppet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

55 §

Tillsynsmyndighet

Efter det att riksdagen har beslutat att ett principbeslut om uppförande av en kärnanläggning med stor allmän betydelse ska förbli i kraft får Strålsäkerhetscentralen på begäran av den som fått det positiva principbeslutet granska planerna för kärnanläggningen och

systemen, anordningarna och konstruktionerna i anläggningen samt kontrollera och övervaka tillverkningen av enskilda anordningar och konstruktioner. På det område där en kärnanläggning ska bli uppförd får dock inte några arbeten på konstruktioner som påverkar kärnsäkerheten inledas innan tillstånd att uppföra anläggningen har beviljats. Konstruktioner och anordningar som kontrollrats och godkänts av Strålsäkerhetscentralen får användas vid byggandet av en kärnanläggning endast om de överensstämmer med tillståndet att uppföra anläggningen.

60 a §

Tillsyn över och kontroll av tryckbärande anordningar, konstruktioner och mekaniska anordningar

Strålsäkerhetscentralen godkänner tillverkare av kärntekniska tryckbärande anordningar för uppgiften samt besiktningsorgan, provningsorgan och certifieringsorgan för att utföra uppgifter inom tillsynen över tryckbärande anordningar, stål- och betongkonstruktioner samt mekaniska anordningar i kärnanläggningar.

En förutsättning för att ett besiktnings-, provnings- eller certifieringsorgan ska kunna godkännas är att besiktningsorganet, provningsorganet eller certifieringsorganet är oberoende i sin verksamhet och ekonomi och att det har en ansvarsförsäkring. Dessutom ska tillverkare, besiktningsorgan, provningsorgan och certifieringsorgan ha ett utvecklat kvalitetssystem, yrkeskunnig och erfaren personal samt sådana metoder och anordningar och sådan utrustning som tillverkningen och verksamheten kräver och som har validerats på adekvat sätt. Närmare bestämmelser om förfarandet för godkännande av tillverkare, besiktningsorgan, provningsorgan och certifieringsorgan utfärdas genom förordning av statsrådet.

Om en tillverkare av tryckbärande anordningar eller ett besiktningsorgan, provningsorgan eller certifieringsorgan inte längre uppfyller villkoren för godkännande eller om tillverkaren eller organet på ett väsentligt sätt har försummat eller överträtt en skyldighet eller en inskränkning som föreskrivs i denna

lag eller med stöd av den eller en bestämmelse i beslutet om godkännande och trots anmärkningar och varningar inte har avhjälpt bristerna i verksamheten kan Strålsäkerhetscentralen återkalla godkännandet. Om det är motiverat för tryggnad av säkerheten, kan Strålsäkerhetscentralen, efter att ha gett den berörda organisationen eller anläggningen tillfälle att bli hörd, ändra de krav och villkor som ställts i beslutet om godkännande.

Strålsäkerhetscentralen anger vilka kärntekniska tryckbärande anordningar som är av mindre betydelse med tanke på säkerheten och vars tillverkare och provningsorgan inte behöver godkännande för uppgiften enligt 1 mom. samt på motsvarande grunder de stål- och betongkonstruktioner och mekaniska anordningar vars provningsorgan inte behöver godkännande för uppgiften enligt 1 mom. För dessa tryckbärande anordningar ska Strålsäkerhetscentralen fastställa nödvändiga krav på tillverkarnas och provningsorgans kompetens. Tillståndshavaren ska kunna påvisa att kraven uppfylls.

Bestämmelser om de principer för god förvaltningssed som ett besiktningsorgan eller ett certifieringsorgan ska följa när det utför offentliga förvaltningsuppgifter som avses i denna lag finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003) och samiska språklagen (1086/2003). Bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar ska tillämpas på anställda hos besiktningsorganet och certifieringsorganet, när de utför uppgifter som avses i denna lag. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

63 §

Tillsynsbefogenheter

För den övervakning som förutsätts i denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser samt i de internationella avtal på kärnenergiområdet som är förpliktande för Finland har Strålsäkerhetscentralen rätt att

8) för övervakningen i syfte att förhindra spridningen av kärnvapen ta omgivningsprov och använda utrustning för detektering och mätning av strålning så att det kan säkerställas att verksamhet enligt 2 § 1 eller 2 mom. inte bedrivs utan tillstånd och att de uppgifter som lämnats är riktiga;

9) undersöka en sådan händelse eller ett sådant förfarande vid användningen av kärnenergi som avviker från det normala och som har eller kan ha väsentlig betydelse för säkerheten vid användning av kärnenergi; den som utför undersökningen får även höra andra personer än sådana som är anställda hos tillståndshavaren, som har del i den sak som undersöks eller som annars har kännedom om saken.

75 §

Sökande av ändring och verkställighet av beslut

Omprövning av ett besiktningsorgans eller certifieringsorgans beslut får begäras hos det besiktningsorgan eller certifieringsorgan som fattat beslutet. Bestämmelser om omprövningsförfarandet finns i förvaltningslagen. I ett beslut som besiktningsorganet eller certifieringsorganet fattar med anledning av begäran om omprövning får ändring sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 22 december 2011

Republikens President

TARJA HALONEN

Näringsminister *Jyri Häkämies*

*Bilaga
Parallelltext*

Lag

om ändring av kärnenergilagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i kärnenergilagen (990/1987) 2 § 4 mom., 3 § 1 mom. 9 och 10 punkten, 7 i § 3 mom., 7 1 § 2 mom., 7 q § 2 mom., 43 § 2 mom., 53 a § 2 mom., 60 a § och 63 § 1 mom. 8 punkten,

sådana de lyder, 2 § 4 mom., 3 § 1 mom. 9 och 10 punkten, 7 i § 3 mom., 7 1 § 2 mom., 7 q § 2 mom., 43 § 2 mom., 53 a § 2 mom. och 63 § 1 mom. 8 punkten i lag 342/2008 och 60 a § i lagarna 870/1999 och 342/2008, samt

fogas till 3 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1420/1994, 342/2008 och 269/2011, nya 11—13 punkter, till 55 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1420/1994 och 342/2008, ett nytt 5 mom., till 63 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 738/2000 och 342/2008, en ny 9 punkt och till 75 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 342/2008 och 622/2011, ett nytt 4 mom., varvid det nuvarande 4 mom. blir 5 mom., som följer:

Gällande lydelse

2 §

Lagens tillämpningsområde

Bestämmelser om utförsel av kärnämnen samt av sådana ämnen, anordningar, aggregat och informationsmaterial som avses i 1 mom. 5 punkten finns i rådets förordning (EG) nr 1334/2000 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export av produkter och teknik med dubbla användningsområden samt i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning (562/1996). Om ett kärnämne eller annat ämne som avses ovan samtidigt utgör kärnavfall enligt 3 § i denna lag, tillämpas bestämmelserna i denna lag på utförseln av ämnet.

Föreslagen lydelse

2 §

Lagens tillämpningsområde

Bestämmelser om utförsel av kärnämnen samt av sådana ämnen, anordningar, aggregat och informationsmaterial som avses i 1 mom. 5 punkten finns i rådets förordning (EG) nr 428/2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden samt i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning (562/1996). Om ett kärnämne eller annat ämne som avses ovan samtidigt utgör kärnavfall enligt 3 § i denna lag, tillämpas bestämmelserna i denna lag på utförseln av ämnet.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

- 9) *utförsel* export till en annan stat från Finland eller via finskt territorium; *samt*
10) *införsel* import till Finland från en annan stat.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

- 9) *utförsel* export till en annan stat från Finland eller via finskt territorium;
10) *införsel* import till Finland från en annan stat;
11) ***besiktningsorgan*** en organisation som verifierar att utformningen och tillverkningen av en kärnanläggnings konstruktioner och anordningar överensstämmer med kraven samt utför kontroller av dem under driftstiden;
12) ***provningsorgan*** en organisation som utför provningsåtgärder som kräver specialkompetens;
13) ***certifieringsorgan*** ett oberoende expertorgan som planerar, genomför, utvärderar och verifierar certifieringar av icke-förstörande provningar.

7 i §

Personal

Tillståndshavaren ska utse de personer som ska ansvara för beredskapsarrangemangen, skyddsarrangemangen och kärnmaterialtillsynen vid anläggningen. Till nämnda uppgifter kan utses endast den som Strålsäkerhetscentralen särskilt godkänt för respektive uppgift.

7 i §

Personal

Tillståndshavaren ska utse de personer som ska ansvara för beredskapsarrangemangen, skyddsarrangemangen och kärnmaterialtillsynen vid anläggningen. Till *ansvarig person och till ställföreträdare för den ansvariga personen* kan endast *de utses* som Strålsäkerhetscentralen särskilt godkänt för respektive uppgift.

71 §

Skyddsarrangemang

En kärnanläggning ska ha säkerhetspersonal som utbildats för planering och verkställande av skyddsarrangemang (*säkerhetsorga-*

71 §

Skyddsarrangemang

En kärnanläggning ska ha säkerhetspersonal som utbildats för planering och verkställande av skyddsarrangemang (*säkerhetsor-*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

nisation). Det ska finnas säkerhetspersonal för att skydda transporter och lagring av kärnämnen och kärnavfall.

ganisation). Det ska finnas säkerhetspersonal för att skydda transporter och lagring av kärnämnen *eller* kärnavfall *som hänför sig till driften av kärnanläggningen*.

7 q §

Allmänna säkerhetsföreskrifter

De säkerhetsföreskrifter som gäller säkerheten *och beredskapsarrangemangen* vid kärnkraftverk kan i tillämpliga delar genom förordning av statsrådet utsträckas att omfatta även andra kärnanläggningar med kärnreaktor.

7 q §

Allmänna säkerhetsföreskrifter

De säkerhetsföreskrifter som gäller säkerheten vid kärnkraftverk kan i tillämpliga delar genom förordning av statsrådet även utsträckas till att omfatta andra kärnanläggningar med kärnreaktor. *De säkerhetsföreskrifter som gäller beredskapsarrangemangen vid kärnkraftverk kan i tillämpliga delar genom förordning av statsrådet även utsträckas till att omfatta andra kärnanläggningar och transporter av kärnavfall.*

43 §

Fastställande av ansvarsbelopp och fonderingsmål

Arbets- och näringsministeriet fastställer varje avfallshanteringskyldigs ansvarsbelopp för det löpande kalenderåret i slutet av kalenderåret samt fattar beslut om ansvarsbeloppet för de två följande åren. Ministeriet fastställer samtidigt fonderingsmålet för de tre följande åren. Ministeriet kan avvika från tidtabellen ovan, om det finns grundad anledning till det.

43 §

Fastställande av ansvarsbelopp och fonderingsmål

I slutet av varje kalenderår fastställer arbets- och näringsministeriet varje avfallshanteringskyldigs ansvarsbelopp för det löpande kalenderåret och fattar beslut om ansvarsbeloppet för de två följande åren. Ministeriet fastställer samtidigt fonderingsmålet för *det följande året*. Ministeriet kan avvika från tidtabellen ovan, om det finns grundad anledning till det.

53 a §

Avgift som skall samlas in hos innehavaren av en kärnanläggning

Skyldigheten enligt 1 mom. uppfylls genom att det till statens kärnavfallshanteringsfond årligen betalas en avgift, vars storlek är 240 euro för varje megawatt av den nominella

53 a §

Avgift som skall samlas in hos innehavaren av en kärnanläggning

Skyldigheten enligt 1 mom. uppfylls genom att det till statens kärnavfallshanteringsfond årligen betalas en avgift *på 260 euro* för varje megawatt av den nominella termiska

termiska effekt som har anmälts i tillståndet eller för varje megawatt av den största termiska effekt som har anmälts i principbeslutet eller, om tillstånd att uppföra en anläggning har sökts med stöd av principbeslutet, för varje megawatt av den nominella termiska effekt som har anmälts i tillståndsansökan. Genom förordning av statsrådet kan detta eurobelopp också sänkas.

effekt som har angetts i tillståndet eller för varje megawatt av den största termiska effekt som har angetts i principbeslutet eller, om tillstånd att uppföra en anläggning har sökts med stöd av principbeslutet, för varje megawatt av den nominella termiska effekt som har angetts i tillståndsansökan. Bestämmelser för sänkning av eurobeloppet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

55 §

Tillsynsmyndighet

Efter det att riksdagen har beslutat att ett principbeslut om uppförande av en kärnanläggning med stor allmän betydelse ska förbli i kraft får Strålsäkerhetscentralen på begäran av den som fått det positiva principbeslutet granska planerna för kärnanläggningen och systemen, anordningarna och konstruktionerna i anläggningen samt kontrollera och övervaka tillverkningen av enskilda anordningar och konstruktioner. På det område där en kärnanläggning ska bli uppförd får dock inte några arbeten på konstruktioner som påverkar kärnsäkerheten inledas innan tillstånd att uppföra anläggningen har beviljats. Konstruktioner och anordningar som kontrollerats och godkänts av Strålsäkerhetscentralen får användas vid byggandet av en kärnanläggning endast om de överensstämmer med tillståndet att uppföra anläggningen.

60 a §

Tillsyn över tryckbärande anordningar

Strålsäkerhetscentralen godkänner tillverkare av kärntekniska tryckbärande anordningar för uppgiften samt ett besiktningsorgan eller provningsorgan för att utföra uppgifter inom tillsynen över tryckbärande anordningar i kärnanläggningar.

60 a §

*Tillsyn över **och kontroll av tryckbärande anordningar, konstruktioner och mekaniska anordningar***

Strålsäkerhetscentralen godkänner tillverkare av kärntekniska tryckbärande anordningar för uppgiften samt besiktningsorgan, provningsorgan och certifieringsorgan för att utföra uppgifter inom tillsynen över tryckbärande anordningar, stål- och betongkonstruktioner samt mekaniska anordningar i kärnanläggningar.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

En förutsättning för att ett besiktnings- och provningsorgan skall kunna godkännas är att besiktnings- och provningsorganet i fråga om sin verksamhet och ekonomi är oberoende och att det har en ansvarsförsäkring. Dessutom skall tillverkaren, besiktningsorganet och provningsorganet ha ett utvecklat kvalitetssystem, yrkeskunnig och erfaren personal samt de metoder, anordningar och den utrustning som tillverkningen och verksamheten kräver och som har validerats på adekvat sätt.

Om verksamheten hos den som tillverkar en tryckbärande anordning, ett besiktningsorgan eller provningsorgan inte uppfyller de krav eller villkor som föreskrivits eller som ställts i ett beslut om godkännande, kan strålsäkerhetscentralen återkalla godkännandet. Om det är motiverat för tryggande av säkerheten, kan strålsäkerhetscentralen, efter att ha givit den berörda organisationen eller anläggningen tillfälle att bli hörd, ändra de krav och villkor som ställts i beslutet om godkännande.

Strålsäkerhetscentralen anger vilka kärntekniska tryckbärande anordningar som är av mindre betydelse med tanke på säkerheten och vars tillverkare och provningsorgan inte behöver godkännande för uppgiften enligt 1 mom. För dessa tryckbärande anordningar ska Strålsäkerhetscentralen fastställa krav på tillverkarnas och provningsorgans kompetens. Tillståndshavaren ska kunna påvisa att kraven uppfylls.

En förutsättning för att *ett besiktnings-, provnings- eller certifieringsorgan* ska kunna godkännas är att *besiktningsorganet, provningsorganet eller certifieringsorganet är oberoende* i sin verksamhet och ekonomi och att det har en ansvarsförsäkring. Dessutom ska tillverkare, besiktningsorgan, *provningsorgan och certifieringsorgan* ha ett utvecklat kvalitetssystem, yrkeskunnig och erfaren personal samt sådana metoder och anordningar och sådan utrustning som tillverkningen och verksamheten kräver och som har validerats på adekvat sätt. *Närmare bestämmelser om förfarandet för godkännande av tillverkare, besiktningsorgan, provningsorgan och certifieringsorgan utfärdas genom förordning av statsrådet.*

Om en tillverkare av tryckbärande anordningar eller ett besiktningsorgan, provningsorgan eller certifieringsorgan inte längre uppfyller villkoren för godkännande eller om tillverkaren eller organet på ett väsentligt sätt har försummat eller överträtt en skyldighet eller en inskränkning som föreskrivs i denna lag eller med stöd av den eller en bestämmelse i beslutet om godkännande och trots anmärkningar och varningar inte har avhjälpt bristerna i verksamheten kan Strålsäkerhetscentralen återkalla godkännandet. Om det är motiverat för tryggande av säkerheten, kan Strålsäkerhetscentralen, efter att ha gett den berörda organisationen eller anläggningen tillfälle att bli hörd, ändra de krav och villkor som ställts i beslutet om godkännande.

Strålsäkerhetscentralen anger vilka kärntekniska tryckbärande anordningar som är av mindre betydelse med tanke på säkerheten och vars tillverkare och provningsorgan inte behöver godkännande för uppgiften enligt 1 mom. *samt på motsvarande grunder de stål- och betongkonstruktioner och mekaniska anordningar vars provningsorgan inte behöver godkännande för uppgiften enligt 1 mom.* För dessa tryckbärande anordningar ska Strålsäkerhetscentralen fastställa *nödvändiga* krav på tillverkarnas och provningsorgans kompetens. Tillståndshavaren ska kunna påvisa att kraven uppfylls.

Bestämmelser om de principer för god förvaltningssed som ett besiktningsorgan eller ett certifieringsorgan ska följa när det utför offentliga förvaltningsuppgifter som avses i

denna lag finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003) och samiska språklagen (1086/2003). Bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar ska tillämpas på anställda hos besiktningsorganet och certifieringsorganet, när de utför uppgifter som avses i denna lag. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

63 §

Tillsynsbefogenheter

För den övervakning som förutsätts i denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser samt i de internationella avtal på kärnenergiområdet som är förpliktande för Finland har strålsäkerhetscentralen rätt att

8) för övervakningen i syfte att förhindra spridningen av kärnvapen ta omgivningsprov och använda utrustning för detektering och mätning av strålning så att det kan säkerställas att verksamhet enligt 2 § 1 eller 2 mom. inte bedrivs utan tillstånd och att de uppgifter som lämnats är riktiga.

63 §

Tillsynsbefogenheter

För den övervakning som förutsätts i denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser samt i de internationella avtal på kärnenergiområdet som är förpliktande för Finland har *Strålsäkerhetscentralen* rätt att

8) för övervakningen i syfte att förhindra spridningen av kärnvapen ta omgivningsprov och använda utrustning för detektering och mätning av strålning så att det kan säkerställas att verksamhet enligt 2 § 1 eller 2 mom. inte bedrivs utan tillstånd och att de uppgifter som lämnats är riktiga;

9) *undersöka en sådan händelse eller ett sådant förfarande vid användningen av kärnenergi som avviker från det normala och som har eller kan ha väsentlig betydelse för säkerheten vid användning av kärnenergi; den som utför undersökningen får även höra andra personer än sådana som är anställda hos tillståndshavaren, som har del i den sak som undersöks eller som annars har kännedom om saken.*

75 §

Sökande av ändring och verkställighet av beslut

Omprövning av ett besiktningsorgans eller certifieringsorgans beslut får begäras hos det besiktningsorgan eller certifieringsorgan som

fattat beslutet. Bestämmelser om omprövningsförfarandet finns i förvaltningslagen. I ett beslut som besiktningsorganet eller certifieringsorganet fattar med anledning av begäran om omprövning får ändring sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen.

—————
Denna lag träder i kraft den 20.